

Payne, Simone Forti en Louis Ziegler, nvdr). De première vond plaats op de oude binnenkoer van La Bellone. De schoonheid die daar ontstond door de nabijheid van de oudere dansers met hun ontroerende details... Dat wordt nu te veel als **quantité négligeable** beschouwd. Ik zou het project willen hernemen met andere oudere dansers, van het Nederlands Danstheater III.

Sommigen zien mij misschien als een soort nar in het Vlaamse danslandschap, maar dat ben ik dan **malgré moi**. Ik denk dat het een intuïtieve reactie is op mijn omgeving. Maar de nar heeft zijn plaats in een hiërarchie. Nu heb ik eerder de indruk dat men, binnen het nieuwe kaartspel van de Vlaamse dans, er de Joker heeft uitgehaald. Dat is erg jammer. Mainstream hedendaagse dans heeft relativering nodig! De sterke opvoeringen van **Hanging out with Jesus** kwamen steeds over als een statement. Van veel mensen krijg ik de feedback dat het gevoel voor het lichte, de knipoog in de dans, uitgevoerd door niet 'academische' dansers, zeker zijn waarde heeft.

Van Dans met de grote D loop ik de muren op. Die moet er zijn, maar ik ben voor menselijkheid, voor de knipoog. Er zit iets heel herkenbaars in mijn werk. Elke creatie, in om het even welk genre, heeft trouwens zijn barensweeën. Maar de beoordeling moet telkens anders zijn: een productie met één miljoen subsidies evalueren met dezelfde normen als een productie van twee miljoen is onbegonnen werk.

Het groteske, of het zoeken ernaar, zit in mij ingebrand. Ik ben gepassioneerd met dingen bezig; ik zoek bijvoorbeeld naar beelden als glazen schoenen met goudvissen in de hak. Daar kan ik gepassioneerd naar gaan zoeken. Het gevaar is natuurlijk dat je door het bos de bomen niet meer ziet. Wanneer je zelf meedanst, heb je hulp nodig om een 'mise en scène' te creëren die de toeschouwer gidst, om datgene te zien wat nodig is. De samenwerking met Sean Tuan John geeft daarin een goed tegengewicht.

Mijn danstaal zou ik als volgt omschrijven: richtingen met armen en ogen (de blik), scherp reageren op impulsen, mini-explosies in je lever, alsof je een granaat in je lever hebt en je van daaruit danst, uit evenwicht vallen, zwalpen alsof je over een boot in de storm loopt, aandacht voor coördinatie. Ik dans alsof mijn leven ervan af hangt. Ik ben geen release-danser. Ik wil terug naar die energiedans. Dat is wel moeilijk als je 40 jaar bent. Er zijn momenten dat je leeggepest bent. Ik drijf namelijk op energie, ik werk vanuit mijn organen. Mijn techniek is mijn eigen techniek.

ARTISTIEKE BOULIMIE

Reeds snel na de eerste avondvullende productie met vier dansers, **Contrecoeur**, sloop de faalangst binnen, alsook de druk omwille van de verwachtingen van buitenaf. Was het als een ezel achter een wortel aan? Of werd ik voor een kar gespannen van een kunstencentrum dat geen weg wist met het grensgebied 'popart/dans', zoals het geval was met het NTG ten tijde van **Hanging out with Jesus**?

Ik ben in een storm terechtgekomen. Dan is het moeilijk om gefocust te werken. Ga met de **flow**, denk ik nu. Maar er komt een moment dat je met stempelgeld in de puree raakt. Eén jaar overbruggen zonder subsidie gaat nog. Daarna moet ik een ernstige keuze maken.

Ik heb de problemen voelen aankomen. Daarom heb ik van '99 zo'n hectisch jaar gemaakt. Je schiet dan in een artistieke boulimie. Je wil je bewijzen. Want onbewust weet je: ik heb het mes op de keel, ik ben klaar om afgeschoten te worden, je maakt associaties met stierengevechten, de Spaanse Inquisitie. Eigenlijk is dat geen goede reactie. Je moet het voor jezelf doen, niet voor de buitenwereld.

Je pept je natuurlijk wel op: misschien is het wel leuk om eens een productie te maken zonder geld van de danscommissie. Dan ben je

vrij. Je maakt dan echt werk voor je publiek, want dat negeert je niet, en niet voor die commissie. Je bent geen verantwoording verschuldigd. De artiest moet kunnen zeggen: 'wie laatst lacht, best lacht'. Je moet los komen van de competitie - of is het toch een nationale sport?

Kunnen doorwerken is belangrijk. Succes komt en gaat als sneeuw voor de zon. De cultuurbaronnen weten dat. Zij herkennen de podiumbeesten die zich steeds weten aan te passen aan de omstandigheden. De macht van de cultuurbaronnen in Vlaanderen is angstaanjagend. Die macht heeft mij lang laten meespelen. Dat de commissie nieuw bloed stimuleert is okay. Maar dat ze zomaar choreografen dumpen, is nefast. En hoe kleiner het land, hoe nefaster dat is. Een verworven reputatie zou een objectieve aanpak moeten krijgen, geen verborgen eliminatiestrategie.

De omstandigheden verplichten mij om nieuwe wegen te zoeken. De toekomst zal uitwijzen wat en waar de verf pakt. Middelen zijn immers fundamenteel om op termijn overeind te kunnen blijven. Gelukkig zijn er andere landen. Toch heb ik heel het Vlaamse landschap mee zien komen en gaan. Met een te Belgische bescheidenheid zag ik het cynisme en de agressieve coming-out-strategieën. Mijn reflex bleef: werk maken.

Toch heb je een nest nodig om vanuit te werken. Ik aanvaard niet dat ik aan de grens word afgezet. Dat is culturele deportatie. Ik weet bovendien niet of Groot-Brittannië of Frankrijk mijn landen worden. Een Vlaamse broeikas zou verscheidenheid moeten blijven stimuleren. In Wenen stond ik in het Sigmund Freud Museum en op een festival over het groteske en de ironie in de dans. De reactie daar was dat mijn werk 'zo Belgisch' was! Men vond dat er iets van de verbeeldingskracht van een James Ensor jr. in zat, al ben ik daar niet zo'n fan van. Een onbevangen publiek kijkt naar een exotische mix en dat spreekt steeds weer tot de verbeelding. Ik weiger om dat genegeerd te zien.

De formule blijkt: zelf je voorstellingen organiseren, een parcours uitstippelen waarin je een discours kan voeren dat je artistieke vrijheid vrijwaart. Je mag zeker niet te veel mensen - programmatoren, beheerders, adviesraden... - over je heen laten walsen. Je moet kunnen zeggen: 'Hola! Hier wordt mijn artistieke vrijheid te erg ingesnoerd.'

Het ziet ernaar uit dat alleen zij die zich kunnen omringen met de politiek-strategisch juiste mensen, nog kunnen werken. Vlaanderen staat hoog aangeschreven in de danswereld en de grijze eminentie wil dat conserveren. Kitsch vindt men iets voor beginners, of het moet een ernstige bijklank hebben, of een grote naam. Een groot aandeel is business, een grote administratie, een gewichtige 'look' niet te vergeten. Maar voor een grote naam is geld nodig. Het is een kapitalistische logica. Het probleem is dat de commissie het evangelie voor heel Vlaanderen predikt. Andere mensen beginnen je ook zo te percipiëren, en dat is jammer. Met hun hakbijl na zeven jaar hakken ze ook in je zelfvertrouwen. Je stelt jezelf in vraag. Maar je kan noch mag je spiegelen aan iemand anders. Elke aanpak is anders, iedere weg is uniek, ook al gaat dat voor mij gemakkelijker in het buitenland. Ik moet mijn ding blijven doen.

Ach, we hebben nooit zo hard gelachen als toen onze subsidies werden geknipt in '95, Marc Vanrunxt, Karin Vyncke en ik. In de meest dramatische dingen zit ook altijd iets grappigs. Ik herhaal echter mijn verbazing over hoe reeds maanden geleden genomen beslissingen ongenaakbaar blijken. Het verslag dat de commissie uitbracht over **L'Avenir est à la tendresse** en dat de eigentijdse kracht van dit project negeerde, is onaanvaardbaar. Geen enkele choreograaf in België kon deze dansers verenigen. De middelen ontbraken inderdaad reeds bij de creatiefase: een studio huren, een administratie dragen, de bestaande activiteiten, dat alles woog zwaar. Dat kon je af en toe merken, dat deed mij mee de das om.